

Н. В. Поліщук,
д. е. н., професор, професор кафедри фінансів і банківської справи,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8037-0471>
А. І. Скулькевич,
здобувач вищої освіти,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-8244-2949>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.7.69

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

N. Polishchuk,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department
of Finance and Banking, Vasyl Stus Donetsk National University
A. Skulkevych,
Higher education seeker, Vasyl Stus Donetsk National University

INVESTMENT POTENTIAL AS A COMPONENT OF THE ECONOMIC POTENTIAL MANAGEMENT SYSTEM

У статті розглянуто значення інвестиційного потенціалу як одного з ключових чинників функціонування та розвитку системи управління економічним потенціалом України. Проаналізовано роль інвестиційної складової у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки, модернізації виробничої інфраструктури та стимулюванні інноваційного оновлення капіталу. Особливу увагу приділено специфіці формування інвестиційних ресурсів в умовах макроекономічної нестабільності, де інвестиційний потенціал виступає фундаментальною базою для відновлення відтворювальних процесів. На основі побудованої економетричної моделі доведено залежність обсягів капітальних інвестицій від динаміки ВВП та рівня інфляції, що дозволяє визначити критичні точки впливу на економічний потенціал держави. Визначено, що ефективне управління інвестиційним потенціалом є джерелом фінансування нових робочих місць та впровадження передових технологій. Окремо проаналізовано бар'єри для реалізації потенціалу, зокрема високі безпекові ризики, інфляційний тиск та інституційні обмеження. Обґрунтовано авторську концепцію удосконалення управління інвестиційним потенціалом, яка відіграє визначальну роль у забезпеченні стійкості та подальшому повоєнному розвитку економіки України.

The article examines the importance of investment potential as one of the key factors in the functioning and development of the economic potential management system of Ukraine. The role of the investment component in ensuring the competitiveness of the national economy, modernization of production infrastructure and stimulation of innovative renewal of capital is analyzed. It is proven that investment potential is a central, system-forming element in managing the country's economic

potential. Diagnostics of investment processes showed that the Ukrainian economy is adapting to military shocks, demonstrating V-shaped dynamics of recovery. Particular attention is paid to the specifics of the formation of investment resources in conditions of macroeconomic instability, where investment potential acts as a fundamental basis for the restoration of reproductive processes. Based on the constructed econometric model, the dependence of capital investment volumes on GDP dynamics and the inflation rate is proven, which allows us to determine critical points of influence on the economic potential of the state.

It is determined that effective management of investment potential is a source of financing for new jobs and the introduction of advanced technologies. Barriers to the realization of potential are separately analyzed, in particular high security risks, inflationary pressure and institutional restrictions. The author's concept of improving investment potential management is substantiated, which plays a decisive role in ensuring stability and further post-war development of the Ukrainian economy.

The developed concept of improving investment potential proves that for sustainable development of the economy in conditions of external threats proactive state management is necessary. The main goal of the concept is determined, which is to increase the level of investment potential by forming a favorable investment environment, effective use of resources and activation of investment activities to ensure sustainable economic development.

The main principles on which the concept is based are substantiated: purposefulness, transparency, flexibility, complexity, mutual benefit and innovation, which allows to reconcile the interests of the state and investors, ensuring the innovativeness of projects and their compliance with the strategic national interests of Ukraine. Improving the institutional environment, digitalization, risk insurance, and the European integration vector are the only alternative ways to increase economic power.

Ключові слова: інвестиційний потенціал, економічний потенціал, система управління, економетричне моделювання, капітальні інвестиції, економічне зростання.

Key words: investment potential, economic potential, management system, econometric modeling, capital investment, economic growth.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах сучасних глобальних викликів, макро-економічної нестабільності та необхідності повоєнного відновлення України, ефективне управління економічним потенціалом стає стратегічним пріоритетом державної політики. Одним із ключових чинників, що визначає спроможність економічної системи до відтворення та зростання, є її інвестиційний потенціал. Він виступає фундаментальною основою для модернізації виробничих потужностей, впровадження інноваційних технологій, створення нових робочих місць та підвищення загальної конкурентоспроможності держави.

Особливу значущість тема набуває в контексті розгляду інвестиційного потенціалу як інтегрованої

складової системи управління економічним потенціалом. Ефективне використання інвестиційних ресурсів дозволяє трансформувати наявні природні, трудові та технічні ресурси у реальні економічні результати, стимулюючи розвиток стратегічних галузей та інфраструктури. Крім того, аналіз факторів впливу на інвестиційну активність дозволяє виявити критичні бар'єри (зокрема інфляційний тиск та безпекові ризики) і розробити науково обгрунтовані механізми стимулювання сталого економічного зростання та зміцнення економічної безпеки країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДЖЕРЕЛ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематику формування та реалізації інвестиційного потенціалу, а також його впливу на економічний розвиток, вивчали численні вітчизняні та зарубіжні дослідники, зокрема питання щодо інвестиційного потен-

ціалу України та підприємств показує, що тема активно досліджується в умовах сучасних економічних і соціальних викликів. Дослідження Ареновича І. [1], Ємельянова О. та співавторів [2], Єпіфанової І. та співавторів [5] зосереджуються на інвестиційному потенціалі підприємств, особливо в харчовій промисловості, та пропонують методології його оцінювання, моделювання і управління. Вони підкреслюють, що інвестиційний потенціал формується під впливом ресурсного забезпечення, фінансової стабільності, організаційних структур і стратегічного управління. Особлива увага приділяється виявленню факторів, які сприяють або стримують розвиток підприємств, що дозволяє ефективніше планувати залучення капіталу та управління ризиками. Поліщук Н. і Попадюк Я. [9] розширюють цей підхід, розглядаючи теоретико-методичні аспекти інвестиційного механізму підприємства, що забезпечує системний підхід до розвитку фінансового потенціалу та інвестиційної діяльності.

Інші роботи акцентують увагу на макроекономічному та державному рівні. Демішев І. та Войтко С. [2], Кобушко І. і Чухно Р. [6] та Тимоць М. і Стахів Г. [10] досліджують інвестиційний потенціал України в умовах воєнного стану та економічних змін, аналізують інфраструктуру, інвестиційний клімат і залучення іноземних інвестицій. Market K. [11] та Настич І. [7], дозволяють ідентифікувати пріоритетні галузі для інвестицій, що особливо важливо для планування відновлення та зростання економіки в післявоєнний період.

Попри наявність значної кількості досліджень щодо інвестиційної привабливості та управління ресурсами України загалом, недостатньо вивченими залишаються механізми функціонування інвестиційного потенціалу саме як інтегрованої складової загальної системи управління економічним потенціалом держави. Зокрема, потребують глибшого аналізу питання адаптивності управлінських рішень до макроекономічних шоків, спричинених воєнним станом, а також кількісна оцінка взаємозв'язку інвестиційної активності з динамікою ВВП та інфляційними процесами в умовах обмеженості внутрішніх фінансових ресурсів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті — узагальнення теоретичних засад інвестиційного потенціалу як складової системи управління

економічним потенціалом, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його формування та використання на основі економетричного моделювання впливу ключових макроекономічних показників на інвестиційну активність в умовах трансформації економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Система управління економічним потенціалом держави охоплює сукупність механізмів, спрямованих на максимізацію ефективності використання природних, трудових, виробничих та фінансових ресурсів. У цій системі інвестиційний потенціал відіграє роль своєрідного "акселератора", який перетворює статичні ресурси на динамічні фактори економічного зростання.

Діагностика інвестиційного потенціалу України на сучасному етапі вимагає врахування значних економічних потрясінь, яких зазнала національна економіка внаслідок повномасштабної збройної агресії.

Динаміка інвестиційних процесів в Україні протягом останніх років має чітко виражений V-подібний характер. За даними Національного банку України та Державної служби статистики, у 2022 році відбулося різке падіння обсягів капітальних інвестицій (більш ніж на 35% порівняно з довоєнним періодом) та відтік іноземного капіталу [11].

Проте вже з 2023—2024 років економіка демонструє поступове відновлення: бізнес частково релокував виробничі потужності до безпечніших регіонів і переорієнтував логістику. Для наочного відображення змін обсягів прямих іноземних інвестицій їх динаміку представлено на рис. 1.

Як видно з рис. 1, у 2022 році спостерігається різке скорочення обсягів інвестицій, що пов'язано з погіршенням економічної ситуації. У наступні роки відбувається поступове відновлення інвестиційної активності.

У 2022 році відбулося суттєве скорочення капітальних інвестицій (понад 35%), що зумовлено початком повномасштабного вторгнення на територію України війни, проте у 2023 році спостерігається часткове відновлення інвестиційної активності, що свідчить про адаптацію бізнесу до нових умов. Для кількісної оцінки інвестиційної привабливості доцільно використовувати ко-

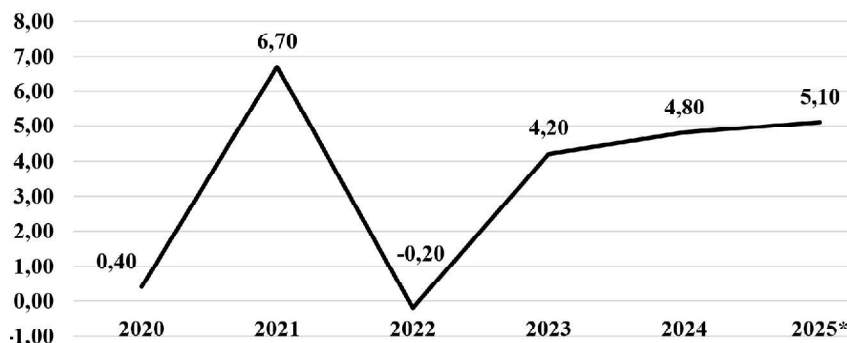

Рис. 1. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну у 2020—2025 рр., млрд дол. США

Джерело: складено автором на основі [3].

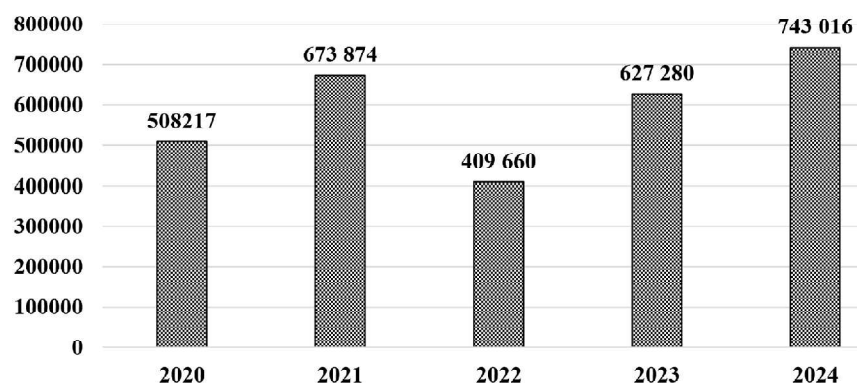

Рис. 2. Динаміка обсягів капітальних інвестицій в Україні протягом 2020—2024 рр., млн грн

Джерело: складено автором на основі даних [3].

ефіцієнт інвестиційної привабливості, що дає змогу оцінити активність інвестування в економіці. Його зростання означає покращення інвестиційної ситуації, а зниження — її погіршення.

Інвестиційна привабливість економіки України формується під впливом як позитивних, так і негативних факторів. До основних чинників, що стримують інвестиційну активність, належать військові ризики, інфраструктурні втрати та економічна нестабільність. Водночас, важливими стимулюючими чинниками є міжнародна підтримка, інтеграція до європейського економічного простору та розвиток нових галузей економіки.

Для побудови регресійної моделі були використані статистичні дані, які наведені в табл. 1.

Для аналізу впливу макроекономічних показників на інвестиційну активність в Україні було побудовано двофакторну регресійну модель, де результативним показником є обсяг інвестицій, а факторами — ВВП та інфляція.

Отримана модель має вигляд (1):

$$Y = 457527,76 + 0,0361x_1 - 8454,21x_2 \quad (1).$$

Це означає, що зі зростанням ВВП інвестиції збільшуються, а зі зростанням інфляції — зменшуються. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,55$ свідчить про те, що модель пояснює 55% змін інвестиційної активності (де: Y — інвестиції, млн грн; x_1 — ВВП, млн грн; x_2 — інфляція, %).

За результатами економетричного моделювання встановлено, що коефіцієнт детермінації (R^2) свідчить про достатній рівень пояснення варіації інвестицій об-

раними факторами. Аналіз коефіцієнтів регресії показує, що ВВП має позитивний вплив на обсяг інвестицій, тоді як інфляція чинить негативний вплив. Отримані результати підтверджують гіпотезу про залежність інвестиційної активності від макроекономічних показників. На основі побудованої економетричної моделі можна здійснити прогноз інвестиційної активності в Україні за умови збереження існуючих макроекономічних тенденцій. Зокрема, за умови подальшого зростання ВВП та стабілізації інфляції на рівні 5—7% очікується поступове збільшення обсягів інвестицій.

У середньостроковій перспективі (2026—2027 роки) прогнозується зростання інвестицій на рівні 8—12% щорічно. Така динаміка пояснюється відновленням економіки, адаптацією бізнесу до нових умов та активізацією міжнародної фінансової підтримки. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,55$ свідчить про те, що модель пояснює лише частину змін інвестиційної активності, що означає, що на інвестиції впливають також інші фактори, зокрема політична нестабільність, безпекові ризики та інституційні обмеження.

Практична цінність отриманих результатів полягає в їх застосуванні під час розробки та реалізації державної економічної політики. Зокрема, пріоритетними напрямками виступають не лише забезпечення стабільного рівня інфляції та підтримка економічного зростання, але й використання ефективних механізмів державного впливу на інвестиційну діяльність. До таких інструментів належать податкові стимули для інвесторів, державні гарантії захисту інвестицій, розвиток механізмів

Таблиця 1. Макроекономічні показники, що впливають на інвестиційну активність в Україні у 2016—2025 рр.

Рік	Інвестиції, млн грн (Y)	ВВП, млн грн (x1)	Інфляція, % (x2)
2016	359216	2385367	12,4
2017	448462	2982920	13,7
2018	578726	3558706	9,8
2019	623979	3974564	4,1
2020	508217	4194102	5
2021	673899	5459574	10
2022	409660	5191028	26,6
2023	562700	6536870	5,1
2024	610000	7200000	8
2025*	670000	7900000	7

Джерело: складено автором на основі даних [3; 8].

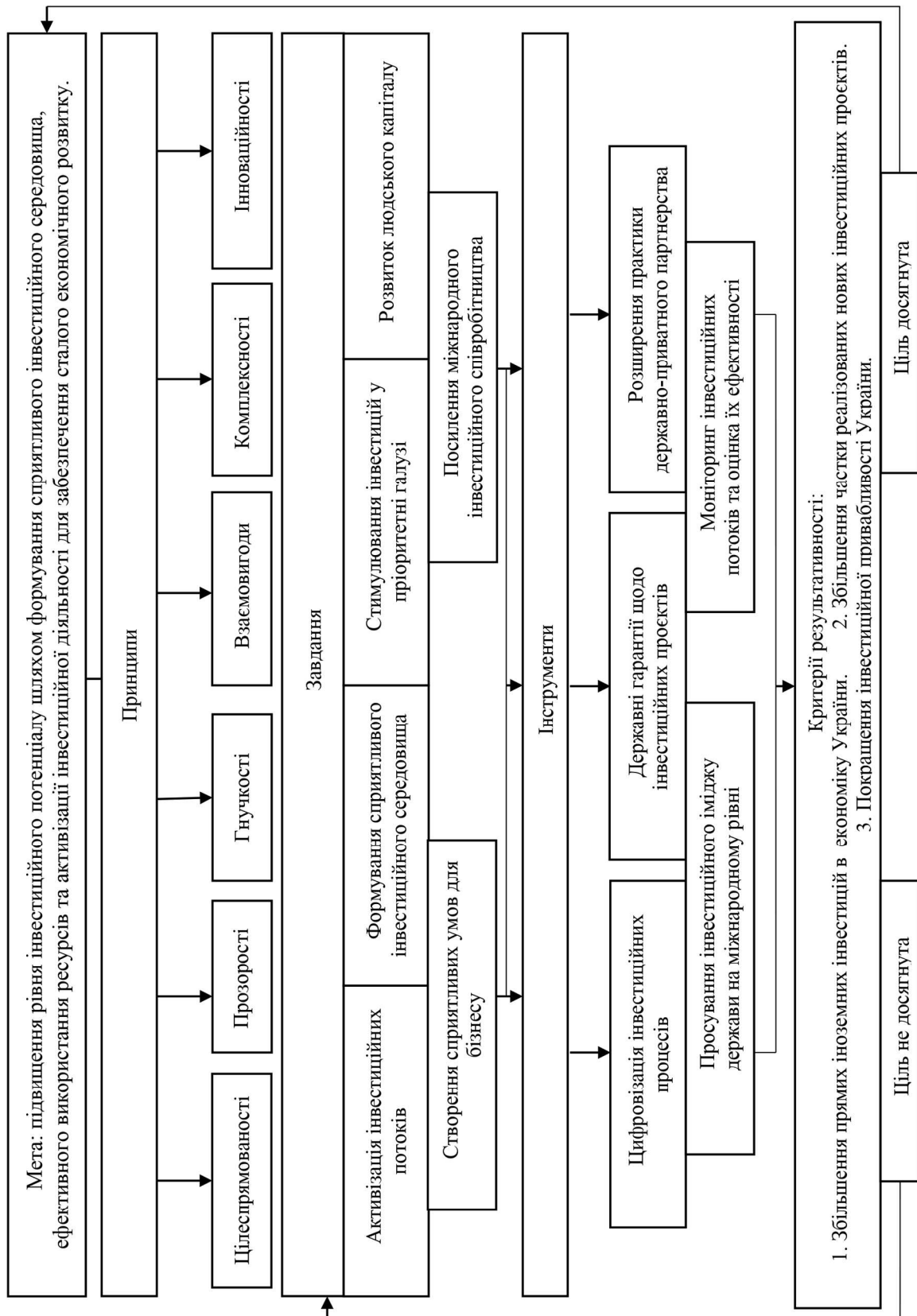

Рис. 3. Концепція удосконалення інвестиційного потенціалу в системі управління економічним потенціалом

державно-приватного партнерства, а також програми підтримки пріоритетних галузей економіки. Реалізація зазначених заходів дозволить знизити інвестиційні ризики та підвищити довіру як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

Спираючись на статистичні дані розвитку економіки України та емпіричні дослідження вітчизняних дослідників [1; 2; 4; 5], можна констатувати такі закономірності параметрів цієї моделі.

По-перше, це підтверджує дію макроекономічного "ефекту акселератора": зростання ВВП стимулює розширення виробництва, що вимагає непропорційно більших обсягів нових інвестицій.

По-друге, коефіцієнти моделі можуть мати від'ємні значення. Висока інфляція знецінює майбутні доходи інвесторів та збільшує терміни окупності проєктів, що різко знижує інвестиційну привабливість. Зростання облікової ставки НБУ, яке часто використовується державою для приборкання тієї ж інфляції, автоматично призводить до подорожчання банківських кредитів. Як наслідок, підприємства втрачають доступ до зовнішнього фінансування, і можливості фінансування інвестицій за рахунок кредитів значно зменшуються.

Варто наголосити на специфіці моделювання в сучасних умовах. Починаючи з 2022 року, у статистичних рядах спостерігається так званий "структурний зсув". Військова агресія виступила потужним зовнішнім шоком, який неможливо повністю описати стандартними макроекономічними змінними. Для підвищення адекватності моделі в сучасних умовах доцільно вводити фіктивну змінну, яка набуває значення 1 для періодів воєнного стану та 0 для мирного часу. Її включення до моделі математично підтверджує, що за рівних значень ВВП чи інфляції, сам факт наявності безпекових ризиків радикально знижує базовий рівень інвестиційної активності.

Отже, результати економетричного моделювання доводять, що для повноцінної реалізації інвестиційного потенціалу Україна потребує не лише прямого залучення капіталу, але й забезпечення жорсткої макроекономічної стабільності: утримання інфляції в прогнозованих межах та поступового зниження вартості кредитних ресурсів. Отримані результати вимагають відходу від пасивного управління інвестиціями та переходу до системної архітектури їх залучення.

На основі цих висновків та узагальнення зарубіжного досвіду повоєнного відбудови запропоновано концепцію удосконалення інвестиційного потенціалу країни в умовах воєнного стану (рис. 3). Дана концепція є інструментом стратегічного управління, що дозволяє перетворити наявні ресурси на реальні фактори економічного зростання.

Метою концепції є підвищення рівня інвестиційного потенціалу шляхом формування сприятливого інвестиційного середовища, ефективного використання ресурсів та активізації інвестиційної діяльності для забезпечення сталого економічного розвитку.

Концепція базується на принципах цілеспрямованості, прозорості, гнучкості, комплексності, взаємовигідності та інноваційності, що дозволяє узгодити інтереси держави та інвесторів, забезпечуючи інноваційність проєктів та їхню відповідність стратегічним національним інтересам України.

Завдання включають активізацію інвестиційних потоків, формування сприятливого інвестиційного середовища, стимулювання інвестицій у пріоритетні галузі, розвиток людського капіталу та посилення міжнародного інвестиційного співробітництва.

Стимулювання інвестицій у пріоритетні галузі передбачає фокусування на секторах з високою доданою вартістю та стратегічним значенням (AgriFood, Defence Tech, Green Energy), що дозволяє не просто відновлювати стару економічну модель, а будувати нову, технологічно прогресивну структуру економічного потенціалу.

Інструменти для їх реалізації охоплюють цифровізацію інвестиційних процесів, державні гарантії, розвиток державно-приватного партнерства, просування інвестиційного іміджу держави та моніторинг ефективності інвестиційних потоків.

Орієнтація на вимірювані критерії результативності — концепція передбачає чітку систему моніторингу за трьома показниками: обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), кількість нових проєктів та позиції України в міжнародних рейтингах, що дозволяє системі управління вчасно реагувати на відхилення та коригувати інвестиційну політику відповідно до ринкових змін.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Інвестиційний потенціал є центральним, системоутворюючим елементом в управлінні економічним потенціалом країни. Діагностика інвестиційних процесів показала, що українська економіка адаптується до воєнних шоків, демонструючи V-подібну динаміку відновлення. Економетричне моделювання довело сильну залежність інвестиційної активності від макроекономічної стабільності: зростання ВВП стимулює інвестиції, тоді як інфляція виступає потужним стримуючим фактором.

Розроблена концепція удосконалення інвестиційного потенціалу доводить, що для сталого розвитку економіки в умовах зовнішніх загроз необхідне проактивне державне управління. Удосконалення інституційного середовища, цифровізація, страхування ризиків та євроінтеграційний вектор є безальтернативними шляхами нарощування економічної потужності. Подальші дослідження будуть спрямовані на розробку секторальних моделей залучення іноземного капіталу в повоєнний період.

Література:

1. Аренович І. Інвестиційний потенціал підприємств харчової промисловості та моделювання його рівня. Київський економічний науковий журнал. 2024. № 7. С. 8—12.
2. Демішев, І., Войтко, С. До питання інвестиційного потенціалу України під час і після війни. Економіка та суспільство, 2022. № 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-19> (дата звернення: 10.03.2026).
3. Державна служба статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/> (дата звернення: 10.03.2026).

4. Ємельянов О.Ю., Петрушка Т.О., Симак А.В. Інвестиційний потенціал підприємств: сутність, чинники формування та методи оцінювання. Інфраструктура ринку. 2021. Вип. 60. С. 87—91.

5. Єпіфанова І.Ю., Дзеджула В.В., Косарук О.М., Сауляк А.В. Управління інвестиційним потенціалом підприємств харчової промисловості. Innovation and Sustainability. 2022. № 2. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/25> (дата звернення: 10.03.2026).

6. Кобушко І.М., Чухно Р.Ю. Оцінка інвестиційного потенціалу України з урахуванням інфраструктури змін. Вісник СумДУ. Серія "Економіка". 2021. № 3. С. 102—119.

7. Настич І. Як війна вплинула на інвестиційний клімат України. Думки експертів. URL: <https://surl.li/fkktss> (дата звернення: 12.03.2026).

8. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 10.03.2026).

9. Поліщук Н. В., Попадюк Я. А. Теоретико-методичні аспекти інвестиційного механізму підприємства. Бізнес Інформ. 2023. № 11. С. 161—167. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-161-167> (дата звернення 10.03.2026)

10. Тимоць М., Стахів Г. Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство, 2023, № 47. URL: <https://surl.li/echkgu> (дата звернення: 10.03.2026).

11. Market K. Y. Які галузі економіки України мають найбільший потенціал зростання. Дослідження ринку та конкурентний аналіз. URL: <https://surl.li/jfchyj> (дата звернення: 10.03.2026)

12. Yurkiv R. R. Formation of the financial potential of investment activities of small business entities in Ukraine. Agroworld. 2021. no. 13—14. pp. 45—52.

References:

1. Arenovych, I. (2024), "Investment potential of food industry enterprises and modeling of its level", Kyiv Economic Scientific Journal, vol. 7, pp. 8—12.

2. Demishev, I. and Voitko, S. (2022), "On the issue of the investment potential of Ukraine during and after the war", Economy and Society, vol. 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-19>.

3. State Statistics Service of Ukraine (2026), available at: <https://stat.gov.ua/> (Accessed 10 Mar 2026).

4. Emelyanov, O.Yu., Petrushka, T.O. and Symak, A.V. (2021), "Investment potential of enterprises: essence, formation factors and assessment methods", Market infrastructure, vol. 60, pp. 87—91.

5. Yepifanova, I.Yu., Dzhezdzula, V.V., Kosaruk, O.M. and Saulyak, A.V. (2022), "Management of investment potential of food industry enterprises", Innovation and Sustainability, vol. 2, available at: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/25> (Accessed 10 Mar 2026).

6. Kobushko, I.M. and Chukhno, R.Yu. (2021), "Assessment of the investment potential of Ukraine taking into account infrastructure changes", Bulletin of SumDU. Series "Economy", vol. 3, pp. 102—119.

7. Nastych, I. (2025), "How the war affected Ukraine's investment climate. Expert opinions", available at: <https://surl.li/fkktss> (Accessed 12 Mar 2026).

8. National Bank of Ukraine (2026), available at: <https://bank.gov.ua> (Accessed 10 Mar 2026).

9. Polishchuk, N. V. and Popadiuk Ya. A. (2023), "Theoretical and methodological aspects of the investment mechanism of an enterprise", Business Inform, vol. 11, pp. 161—167. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-11-161-167>.

10. Tymots, M. and Stakhiv, H. (2023), "Financial aspects of attracting foreign investment under martial law", Ekonomika ta suspilstvo, vol. 47, available at: <https://surl.li/echkgu> (Accessed 28 Mar 2026).

11. Market, K. Y. (2024), "Which sectors of Ukraine's economy have the greatest growth potential", Market research and competitive analysis, available at: <https://surl.li/jfchyj> (Accessed 28 Mar 2026).

12. Yurkiv, R. R. (2021) "Formation of the financial potential of investment activities of small business entities in Ukraine", Agroworld, vol. 13—14, pp. 45—52.

Отримано редакцією журналу / Received: 28.03.26

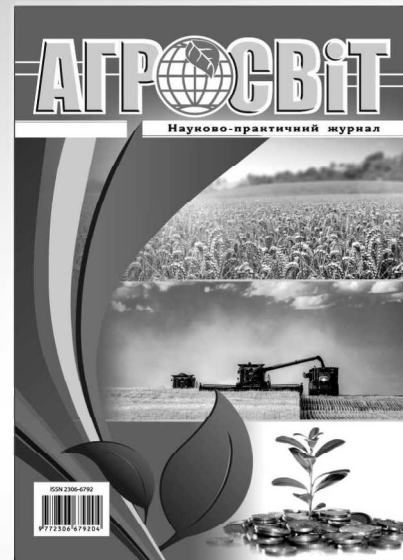
Прорецензовано / Revised: 07.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 09.04.26

АГРОСВІТ

<https://nauka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292